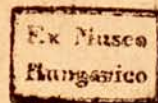

9500.
quart. 12ed.
RESPONSIO

PRINCIPVM GERMANIAE DA-
ta Reuerēdissimis dominis Legatis san-
ctissimi domini nostri Leonis X. & cate-
ris Oratoribus in Augusta Vindelico-
rum, ANNO M. D. XVIII.

Per eruditissimum uirum dominum Ri-
chardum Bartholinum Perusinum,
Cappellanū Reuerendiss. Car-
dinalis Gurcensis in li-
teras relata.

RESPONSIO

quam in Rhomani Imperij Comitij Augustæ Vinde-
licorum habitis, Principes Germaniæ dederunt, Reue-
rendissimo dn. Thomæ de Vio Caietano ordinis Præ-
dicatorum Cardinali. TT. S. Sixti, Legato apostolico,
& cæteris Oratoribus, decimas à sacerdotib⁹, à laicis ui-
gesimas ac quinquagesimas p bello contra Turcas susci-
piendo, petentibus aut exigendas suadentibus,

ANNO M. D. XVIII.

Ex libello dn. Richardi Bartholini Perusini.

INGRESSVS est Augustam Cardinalis S. Sixti, Per-
sica, ut Legatum decebat, pompa. quippe qui uel Rho-
mam reuertj, uel Cæsare ac cæteris principibus obuiam
euntibus ingredi Augustam, uolebat.

Vt Pontificij tandem audirentur in senatu principū,
cōuentus habitus est. Legati deinde illuc profecti sunt,
excepti in altera porta curiæ à Marquardo von Stain
Præposito Bambergensi uiro graui & cordato, qui Cæ-
saris locum tenebat, à Cardinali Maguntino ac cæteris
principibus. Et primo literæ & diplomata apostolica re-
citata, quibus Pont. Max. Principibus Germanis signi-
ficabat, quo in periculo Resp. Christiana posita erat, &
propterea opus esse tantorum principum auxilio. Hor-

Literæ Pō-
tificis.

A 2 tabatur

4 PRINCIPVM GERMANIAE RESPENSIO,

Oratio
Cardina/
lis S. Sixti.

tabatur præterea ipsos ut cum sint potentissimi, & magna de eorum potentia spes ab omnibus concepta sit, uelint suam ipsorum gloriam, ac utilitatem Reip. Christianæ respicere. Multaq; cum in hanc sententiam recitata fuissent, Cardinalis S. Sixti, orationē habuit ad Principes satis cultam & rei accommodatam. qua quidem, captata prius ab eis beneuolentia, cum se bonos nuncios fore diceret, causam exposuit quamobrem uenerint, scilicet quod periculum immineret nomini Christiano. Probauit autem à uictorijs nuper à seuerissima Turcarū gente habitis. Argumēta etiam sumpsit à discordijs nostris, hortatusq; est ut expeditionem contra fidei hostes sumerent, cum multo potior inferentis quàm propulsantis bellum, ratio sit. Quod quidem & uelle debere, & posse, probauit, ab honesto, ab utilitate, à religione, item à potentia, à fortitudine, à disciplina militari. Addiditq; non sine infamia eos posse huic rei deficere, cum tota Christianitas ex præsentipendeat conuentus. Item usus est & paradigmati Imperatorum Henrici & Othonis, qui Christianum nomen sæpissime oppressum liberarunt, & quo Germania Turcis quàm Italia propinquior est, eo maiorem dandam operam esse, & acrius inuigilandum, ut non solum sibi, sed etiam communi commodo & utilitati consulerent. In fine, ad concordiam, Pontificis Max. nomine, bonis & efficacibus uerbis hortatus est.

Principes

PER BARTHOLINVM PERVSINVM.

5

Principes cum paululum consultauiissent, responderunt se uoluntatem sanctissimi domini nostri, & per diploma iam lectum, & per orationem Reuerendiss. Legati concinnam & ornatam intellexisse, quodq; super huiusmodi negotio secretius & maturius consiliū essent habituri. Tamen quod Reuerendiss. Legati Pontifici Max. illud de principibus Germaniæ polliceri possent, quod sanctitati suæ ad defensionem, & incrementum Christiani nominis uideretur. Nam quantum ad hanc prouinciam attineret, nunq; essent defuturi, Breuiq; se responsum de omnibus daturus.

Nōnullis ergo elapsis diebus, cum Principes quid Legatis respondendum esset (tandiu enim consultando distulerant) concludissent, Orator ex collegio sacerdotū Leodiensium curiam ingressus est, oraturus mox, nisi Principes præ rerum magnarū tædio, quo affecti erāt, uetuissent. In schedula tamen, quæ dicturus erat, uti describeret, iusserunt. Is cum in sinu haberet, porrexit. quæ quidem nihil aliud continebat nisi maledicta ac cōiicia in Rhomanēsem curiam. Numerabat fraudes omnes, uitia, scelera, sycophantias, deceptiones, imposturas, in quibus CVRIALES nostri tēporis uersantur. Omnia corrupta esse. nihil boni, nihil pī, amplius cognosci. nihil iusti, nihil sancti foueri. Et pleraq; alia huiusmodi nulla alia de causa recitabātur, nisi quod iura omnium

A 3 beneficiorū

Leodiensium
sacerdotū
Orator.CVR
TE
SA
NI.

6 PRINCIPVM GERMANIAE RESPONSO,

beneficiorū essent abolita. Illud tantum de omnibus & ubiq; agi, quod sycophantæ illi ac impostores Rhomæ uolūt. tantumq; abesse ut aliquid certi in sacerdotijs habere possis propter regressus, accessus, reueruationes, & ut perinde ualeat, expectatiuas, reuocationes, & mille id genus, ut pedales quoq; ac tibiales reueruationes paulo post sint proditura. Et quod grauissime ferendum est, ignari ac infimæ conditionis homines, non uirtute ulla, non literis præditi, in stabulis tantum ac popinis uictitare soliti, ingenio malo prauoq; ad magnas plerumq; efferuntur dignitates. quod quidem cum ubiq; hoc patrari, sed potissimum in Leodienses consuetum sit, rogare principes, obsecrareq; ut effrenata Curialium libido aliquando coërceatur. quando hæc ignorante Pontifice Max. omnium optimo & sanctissimo cōmittuntur, nō uereri si de his omnibus, ac omnium ferè collegiorum querela à principibus Germaniæ certior fiat, quin pessimi quiq; qui Rhomanam curiam labefactant, pœnas daturi sint.

Cū hæc, & pleraq; alia in hāc sententiā lecta fuissent, dilata ad pomeridianam consultationem fuerunt.

Interim Pont. Max. diplomata recitata sunt. Nam cū pleriq; nunc avaritia, nunc ambitione eum accusarent, diluit in ijs obiecta, suadetq; Principibus tantū abesse ut pro

PER BARTHOLINVM PERVSINVM.

7

ut pro ambitione quicq; ipse aggredi meditetur, ut etiā omnem defensæ Christianitatis gloriam in eos, modo eam tueri uelint reiecturus sit. Quod autem avaritia damnaretur, falso eo uitio accusari, cum ipse id tamen se uelle, quod principibus Germanis, ad bellum Turcis inferendū, proficuū magis uideretur, semper asseruisset.

Quæ cum Principes intellexissent, iniquo (ut accepi) tulerunt animo. damnatis etiā summo opere ijs, qui huiusmodi discordiarum nutrimenta disseminarent, cum publica potius negocia, quàm quid unus uel alter seorsim à bonorum opinione senserint, respicere deberent.

Sed illud longe dissimillimū Germanorū Principum dignitati uisum est, cum etiā scriptū esset, si trahi aut rationibus aut persuasionibus in sententiam nō possent, impellerentur quoq;.

Principes
Germaniæ
nolunt im-
pelli.

RESPONSO.

Principes igitur cum responsum, quod Germanica Latināq; lingua scribi iusserant, Legatis tandem redditori essent, Cæsaris prius trutinæ ac cēsura, quàm in uulgum prodiret, subijci uoluerūt. Cæterum quantum coniectura assequi possum, ut nō receptum, ita ne reiectum quidem, in posterum diem ita redditum est.

A 4 Legati

Ora
Car.
lis S.

pedales ac
tibiales re-
ueruationes.

Leodienses.

Leonis. X.
laus.

Excusat se
Pontifex.

8 PRINCIPVM GERMANIAE RESPONSO,

Legati Oratoresq; & Pontificis & regis Galliae, Caesariani uero Episcopus Tergestinus, & Praepositus in Vualtkirchen, cum simul conuenissent, disceptassentq; de futuro principum responso, ad Caesarem profecti sunt. Conuenerunt & Oratores Poloniae. Caesare igitur ac reliquis sessitantibus, Episcopus Tergestinus in hanc sententiam uerba fecit.

SACRATISSIME CAESAR, Cū serenissimi Principes diu multumq; super ijs, quae à Reuerendissimis Legatis ac cæteris Oratoribus proposita fuerant, cogitauissent, animaduertunt rem arduam esse, atq; perdifficilem, in qua de expeditione cōtra Turcas suscipienda ageretur. Et idcirco molem rei ac magnitudinem complectentes animo, conducibiliusq; fore, si negotium maturius tractaretur, rati in praesentiarum responsum dare liquide se haud posse, sed cum primum in prouincias rediissent, populos quenq; suos consulturum esse, & quid inde hauserint, in proximo conuentu, quem ante discessum nominabunt, relatu-
ros. Hæc Tergestinus breuiter & ornate. ac fortasse prudentius quàm uel nostra, uel temporum culpa meretur, factum. Non enim omnia quae in schedis scripta fuerant, uulgóque iactabantur retulit, cæterum non erit ab re, si etiam in hoc albo breuiter & concise descri-
pero.

Responso

PER BARTHOLINVM PERVSINVM. 9

RESPONSIO IN
SCRIPTIS:

Principibus cum multa in consultationem occurrerent, quae ob rei difficultatem, à celeritate procul esse uidebatur, tria tamen obstare, quae haud dubie impediendi, uel omnino retardandi expeditionem uim essent habitura, ¶ Primum erat, quoniam uires hostium ualidissimae sunt, ut non minus quàm quinquaginta armorum millia è Germanis essent ad bellum datura nomina. & propterea de annuo stipendio, ac de incredibili comeatuum copia ratio habenda, cum per loca Thraciae Moesiaeq; ubi nulla frumentationis, praedaeue occasio datur, iturae copiae sint. Germanos siquidem suis uiribus non alienis confisuros. Cum multa in hanc sententiam quae rei difficultatem ac magnitudinem arguerent, satis graui-ter & copiose descripta fuissent, Secundo loco illud quoq; quod in ore omnium erat, cæterum satis ornate & prudenter tangebatur, nos tamen uulgi opinionem sequemur, Obstare scilicet maxima. Quod omnia sacerdotum collegia ad decimam persoluendam haud facile induci posse suspicabantur. cum nullus in Germania locus sit, qui propter ea quae indies perperam committuntur, querelis uacet, quandoquidem omnia sacerdotia ita passim & sine discrimine conferunt, ut neq; compactata (ut dicitur) Germanicae nationis, neq; iura gentilitia

A difficultate.

A querelis sacerdotum.

Concordata Principum.

18
RÖPL.

30

1578.

10. PRINCIPVM GERMANIAE RESPONSIO,

gentilitia intacta remāserint. Ceteras nationes, Gallos, Pānones, Sarmatas, Dacos, Britannos inuiolatis uiuere iuribus. Pontificis Max. cum ijs fœdera iandiu inita,

O miseros
Germanos.

Doli Cu-
riales.

Officia.

Noua iura

A querelis
Laicorum.

feruari. solos Germanos in præda esse uel externarum gentium. tantumq; abesse, ut principum, municipiorū, liberarum ciuitatum, ac collegiorum sacerdotia, à dolis Curialibus immunia sint, ut omnia eorum iura suspendantur, debilitentur, frangantur, irritentur, ac ne Episcopatibus quidem parcatur. unde illæ patronorum ac rabularum conflata Rhomæ diuitiæ. Nam priusq; certi quicq; habeatur, uel pro tantulo beneficio, per tam longam officiorum seriem, quæ ad extorquendas pecunias tantum excogitata sunt, tibi circueundum est, ut propter dispendium maximum, iacturamq; incredibilem, templi supellectilem, ac pannificia omnia licitari necesse sit. Sed utinam & illud quoq; prodesset. nam ubilibet Rhomæ noua, & inexcogitata iura reperiuntur, & cum omnia defunt, silentia nō defunt, rupto uiolatoq; omni iure atq; æquitate mortalium. Et propterea omnibus iam sacerdotijs, uel altercationibus, uel grauib; pensionibus, sine quibus quippiam in præsentiarum non consequimur exhaustis, necnō & clam & in propatulo, mentibus erga Pontifices male affectis, Coniuncta tertio loco profanorum etiam querela erat, quæ mirum in modum inuidiā exaggerabat. ij nullatenus se Vigefimas, Quinquagesimasue daturos affirmare. Et si Principes cogèrent,

PER BARTHOLINVM PERVSINVM.

cogèrent, pessime factum uociferari, qui toties populis suis ob hanc causam expilatis, se toties pueriliter decipi sinerent. Numerare quoties data pecuniæ sunt, tum demum in pecuniis diripiendas, nō in Turcas, bellum gestum esse. Repetere & Annatarū originem, quas à principio institutas esse asserebant, ut contra Turcas, Sarra-^{Annata} cenoq; exponerentur. Interrogare identidem, tantus pecuniarum aceruus quorsum perijt, & in quem usum Ecclesiasticæ prædæ tandem conuersa fuerint. Quamobrem ne illud quoq; de Decimis ac Vigefimis fiat, ut pro consuetudine scilicet, ac potius lege in posterum haberetur, quod semel imperaret necessitas, se, quo minus eiusmodi onera imponent, pro uirili phibituros. His ergo de causis Germani Principes cum prouinciā maxime arduam, atq; animorum acerbiter uiderent, differre cōsultius arbitrati sunt, ut interim persuationibus, populi emollirētur, & ad magnitudinem rei, & inchoandam & perficiendam mature omnia compararentur.

Ne ex con-
suetudine
fiat lex.

F I N I S.

